

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : ગ્રંથાલય અને સમાજ (BLIS-01)

તારીખ : 29/06/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો.

(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 ગ્રંથાલય શાસ્ત્રના પાંચ સૂત્રો જણાવી તેનું વ્યાપક અર્થઘટન કરો. (14)

અથવા

યુ. કે. માં લવાજમ અને ફરતા ગ્રંથાલયો કેવી રીતે વિકસ્યા તે વર્ણવો.

પ્રશ્ન:-2 રાષ્ટ્રીય ગ્રંથાલયની વ્યાખ્યા આપી તેના ઉદ્દેશો અને કાર્યો વર્ણવો. (14)

અથવા

ભારતમાં ગ્રંથાલય વિકાસની નીતિની જરૂરીયાતો જણાવો. આ સંદર્ભમાં નેપલિસ (NAPLIS)ની વ્યવસ્થા અને ભલામણોની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન:-3 વિભિન્ન પ્રકારના શૈક્ષણિક ગ્રંથાલયો જણાવો, મહાવિદ્યાલય ગ્રંથાલય દ્વારા અપાતી સેવાઓનું વિગતે દર્શન કરાવો. (14)

અથવા

સાર્વજનિક ગ્રંથાલયની વિભાવના જણાવો, તેની લાક્ષણિકતાઓ અને કાર્યોની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન:-4 મદ્રાસ સાર્વજનિક ગ્રંથાલય અધિનિયમની તુલનામાં આંધ્રપ્રદેશ સાર્વજનિક ગ્રંથાલય અધિનિયમની વિશિષ્ટતાઓ તપાસો. (14)

અથવા

ઉપભોક્તા અભ્યાસોના સંચાલન માટે અપનાવાતી કેટલીક પદ્ધતિઓ સમજાવો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)

1. ઈન્ફલિબનેટ (માહિતી સંગઠન)

2. ડેટા કેન્દ્ર

3. શિક્ષણપંચના અહેવાલોમાં ગ્રંથાલયોની ભૂમિકા અને કાર્યો

4. આઈસલિક

5. RRRLFના વ્યાપક હેતુઓ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : ગ્રંથાલય સંચાલન (BLIS-02)

તારીખ : 30/06/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો.

(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 સંગઠનાત્મકના મહત્વપૂર્ણ સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

માહિતી સંચાલનનો અર્થ જણાવી તેના લાભ જણાવો.

પ્રશ્ન:-2 ગ્રંથાલયના વિભાગો કયા કયા છે તેઓના કાર્યો જણાવો. (14)

અથવા

ગ્રંથાલયમાં ઉપકરણનું મહત્વ શું છે? ગ્રંથાલયના વિવિધ ઉપકરણ (equipment) ની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન:-3 ગ્રંથાલયમાં પ્રલેખ પ્રાપ્તિના વિવિધ સાધનોની વિગતવાર ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

પરિક્રમણ પદ્ધતિ એટલે શું? પરિક્રમણ પદ્ધતિના કાર્યો જણાવો.

પ્રશ્ન:-4 ગ્રંથાલય સામગ્રી ગોઠવણી કયા કયા આધારે કરી શકાય સમજાવો. (14)

અથવા

માનવ સંસાધન વિકાસનો અર્થ આપી માનવ સંસાધન વિકાસના ઘટકો જણાવો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)

1. આંતર ગ્રંથાલય ઉધરણ (Enter Library loan)

2. નાણાંકીય સ્ત્રોત

3. અંદાજપત્રની રીતો

4. રાષ્ટ્રીય ગ્રંથસૂચિ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : ગ્રંથાલય વર્ગીકરણ સિદ્ધાંત (BLIS-03)

તારીખ : 01/07/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખો.

(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 ગ્રંથાલય વર્ગીકરણ સંદર્ભમાં નીચેના પદો/વિભાવનાઓ યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે સમજાવો. (14)

1. સંયુક્ત વિષય અને જટિલ વિષય
2. મુખક અને પૃથક
3. ગણનાક્ષમ વર્ગીકરણ અને મુખકીય વર્ગીકરણ

અથવા

ગ્રંથાલય વિજ્ઞાનના પાંચ સૂત્રોની સાર્થકતા માટે ગ્રંથાલય વર્ગીકરણની ભૂમિકા સમજાવો.

પ્રશ્ન:-2 ગ્રંથાલય વર્ગીકરણના વિવરણાત્મક સિદ્ધાંતના તબક્કામાં પ્રદાન આપનાર મહાનુભવોનાં નામ જણાવી કોઈપણ બે ના પ્રદાનની ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

મુખકીય વર્ગીકરણ એટલે શું? મુખકીય વર્ગીકરણ પદ્ધતિઓના પ્રકાર દર્શાવી તેની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન:-3 'અભિધારણાત્મક અભિગમ એ પૃથ્થકરણીય સંયોજન પદ્ધતિઓનો આધાર છે' આ વિધાનનો વિવેચનાત્મક જવાબ તૈયાર કરો. (14)

અથવા

ડ્યૂઈ ડેસીમલ ક્લાસીફિકેશન અને યુનિવર્સલ ડેસીમલ ક્લાસીફિકેશનમાં કોઈ ચેક્કસ પ્રકારે મુખક ક્રમ અપનાવવામાં આવ્યો નથી. ઉદાહરણો સાથે આ બાબત સમજાવો.

પ્રશ્ન:-4 'દ્વિ બિંદુ વર્ગીકરણ (Colon Classification) એ આદર્શ વર્ગીકરણ પદ્ધતિ હોવા છતાં તેનો વ્યાપક ઉપયોગ થવા પામ્યો નથી' આ માટે જવાબદાર પરિબળોની સવિસ્તાર ચર્ચા કરો. (14)

અથવા

ગ્રંથાલય વર્ગીકરણના વિકાસમાં આંતરરાષ્ટ્રીય પરિસંવાદોની ભૂમિકા સમજાવો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (14)

1. ડ્યૂઈ ડેસીમલ ક્લાસીફિકેશનની સારણીઓ (Tables)
2. યુનિવર્સલ ડેસીમલ ક્લાસીફિકેશનની સંજ્ઞા
3. કોલન ક્લાસીફિકેશનમાં વ્યક્તિ મુખક
4. શિથિલ સંયોજન
5. કાળયુક્તિ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : ગ્રંથાલય સૂચિકરણ સિદ્ધાંત (BLIS-04)

તારીખ : 02/07/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

(3) પ્રશ્નોના જવાબ સમર્થન માટે યોગ્ય ઉદાહરણ આપવા સાથે જરૂરિયાત મુજબ આકૃતિનો ઉપયોગ પણ કરો.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 સૂચિકરણ એટલે શું? ગ્રંથાલયમાં સૂચિકરણના હેતુઓ અને કાર્યો વિગતે વર્ણવો. (14)
અથવા

AACR-2R ના ઐતિહાસિક વિકાસનું આલેખન કરો.

પ્રશ્ન:-2 સૂચિના વિવિધ ભૌતિક સ્વરૂપો દર્શાવી તેના ફાયદા અને મર્યાદાઓ જણાવો. (14)
અથવા

સૂચિના વિવિધ આંતરિક સ્વરૂપો દર્શાવી કોઈપણ એક સ્વરૂપના ફાયદા અને મર્યાદાઓ ચર્ચો.

પ્રશ્ન:-3 AACR-2Rના મુખ્ય સંલેખનું માળખું દર્શાવી તેના વિવિધ વિભાગો યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે દર્શાવો. (14)
અથવા

વર્ગીકૃત સૂચિ (CC)ના મુખ્ય સંલેખનું માળખું દર્શાવી તેના વિવિધ વિભાગો યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે દર્શાવો.

પ્રશ્ન:-4 ઉપનામધારી કર્તાઓની કૃતિઓ માટે વર્ગીકૃત સૂચિકલ્પમાં દર્શાવેલ નિયમોની છણાવટ કરો. (14)
અથવા

ગ્રંથાલય સૂચિની ઉત્તમ ગોઠવણી પદ્ધતિ (filing system) માટે એ. એલ. એ. નિયમોમાં શું જોગવાઈ કરેલી છે? - ચર્ચો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) (14)

1. કેન્દ્રિય સૂચિકરણ (Centralised Cataloguing)

2. પૂર્વ પ્રકાશન સૂચિકરણ (Pre-natal Cataloguing)

3. નામસૂચિ (Name Catalogue)

4. પૃથકરણીય સંલેખો (Analytical entries)

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : સંદર્ભ અને માહિતી સ્ત્રોતો (BLIS-05)

તારીખ : 03/07/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો.

(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 જુદી જુદી સંદર્ભ માંગ સંતોષવામાં કોમ્પ્યુટરની ભૂમિકા જણાવો. (14)

અથવા

સંદર્ભગ્રંથો એટલે શું? તેના મૂલ્યાંકનના ધોરણો દર્શાવો.

પ્રશ્ન:-2 શબ્દકોષોના વિવિધ પ્રકારો જણાવી વિશિષ્ટ શબ્દકોષોની વિસ્તૃત માહિતી આપો. (14)

અથવા

વિશ્વકોષોના વિવિધ પ્રકાર દર્શાવી સામાન્ય વિશ્વકોષની વિસ્તૃત માહિતી આપો.

પ્રશ્ન:-3 ભૌગોલિક સંદર્ભ સ્ત્રોતોના પ્રકાર દર્શાવી ગેઝેટિયર અને નકશાઓ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો. (14)

અથવા

જીવનચરિત્રાત્મક કોષોના મૂલ્યાંકન વખતે તમે કયા કયા પાસાઓ ધ્યાનમાં લેશો તેની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન:-4 લોકમાધ્યમો એટલે શું? તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ જણાવો. (14)

અથવા

ત્વરિત સંદર્ભ સ્ત્રોતના મૂલ્યાંકનના માપદંડોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન:-5 નીચેની પ્રત્યેક શ્રેણીમાંથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ પ્રશ્નોની પસંદગી કરી કુલ 14 પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપો. (14)

(a) નીચેનામાંથી પ્રત્યેકને માટે એક એક સંદર્ભ સ્ત્રોતનું નામ આપો.

1. સ્થાનિક ભાષાની વાક્ય સૂચિ
2. કોઈપણ ભારતીય ભાષામાં પ્રકાશિત વિશ્વકોશ
3. ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાનમાં માનાંક
4. ભારતના વિશ્વવિદ્યાલયોની ડિરેક્ટરી
5. દ્વિભાષીય શબ્દકોશ

(b) નીચેના સંદર્ભસ્ત્રોતોમાંથી કયા પ્રકારની માહિતી પ્રાપ્ત થશે?

1. હુઝ હુ ઓફ ઈન્ડિયન ઓથર્સ (લેખકો)
2. વર્લ્ડ પેટન્ટ એબસ્ટ્રેક્ટસ
3. હેરોલ્ડસ લાઈબ્રેરીયન ગ્લોસરી એન્ડ રેફરન્સ બુક
4. એન્યુઅલ રીવ્યુ ઓફ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી
5. ઈન્ડેક્સ મેડિકસ

(c) નીચેના સંદર્ભ ગ્રંથોનો વ્યાપ વર્ણવો.

1. સ્ટેટમેન્સ ઈયર બુક
2. મનોરમા ઈયર બુક
3. ફેમસ ફર્સ્ટ ફેક્ટસ
4. એનસાયકલોપિડિયા અમેરિકાના
5. ઈન્ડિયન બુક્સ ઈન પ્રિન્ટ

(d) નીચેના પૈકી દરેક પ્રશ્નનોના જવાબ આપવા માટે ઓછામાં ઓછા એક સ્ત્રોતનું નામ જણાવો.

1. લેઝરની વ્યાખ્યા
 2. આઈ. પી. આરનું વિસ્તૃત સ્વરૂપ
 3. સ્વતંત્ર ભારતના પ્રથમ વડાપ્રધાન
 4. ફાંસનું સ્થાન
 5. પી. આર. એલ. ની પ્રવૃત્તિ
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : માહિતી સેવાઓ (BLIS-06)

તારીખ : 04/07/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) પ્રશ્નોના જવાબ લખતાં પહેલા પ્રશ્નનો ક્રમનંબર અવશ્ય લખવો.

(3) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 માહિતી અને માહિતી સેવાઓ વચ્ચેનો ભેદ સમજાવી શૈક્ષણિક ગ્રંથાલયો દ્વારા આપવામાં આવતી કોઈપણ બે માહિતી સેવાઓ વિશે વિગતે લખો. (14)

અથવા

સંદર્ભસેવાના સંગઠન અને વ્યવસ્થાપન વિશેના વિવિધ તત્વોનું વર્ણન કરો.

પ્રશ્ન:-2 અદ્યતન અવબોધન સેવા (CAS) અને પસંદગી યુક્ત માહિતી પ્રસાર (SDI) સેવા વચ્ચેનો પાયાગત તફાવત જણાવી એસ.ડી.આઈ. ના વર્તમાન પ્રવાહો વિશે નોંધ લખો. (14)

અથવા

ઉપભોક્તાઓની માહિતી જરૂરિયાતો કઈ અને કેવા પ્રકારની છે તે જાણવા માટેની પદ્ધતિ વિશે વિસ્તૃત સમજ આપો.

પ્રશ્ન:-3 પ્રલેખન અને માહિતી કેન્દ્રોના કાર્યો અને તેમના દ્વારા પુરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ જણાવો. (14)

અથવા

ડેટા, માહિતી અને જ્ઞાન વિશે વિસ્તૃત સમજ આપી તેમાં રહેલો ભેદ સમજાવો.

પ્રશ્ન:-4 અનુવાદ સેવાનું મહત્વ સમજાવી કોઈપણ એક અનુવાદકેન્દ્ર દ્વારા આપવામાં આવતી સેવાઓ દર્શાવો. (14)

અથવા

મૂલ્યવર્ધિત માહિતી સેવાઓ પુરી પાડવા માટેના વિવિધ પાસાઓ વિશે સમજ આપો.

પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)

1. પ્રલેખપૂર્તિ સેવા (Document Delivery Service)
2. ઓનલાઈન સેવા
3. સમાચાર ક્તરણ સેવા (News Clipping Service)
4. માહિતી નિર્દેશકેન્દ્રો (રેફરલ કેન્દ્રો)

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : બેચલર ઓફ લાયબ્રેરી એન્ડ ઈન્ફર્મેશન સાયન્સ (BLIS)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : માહિતી ટેકનોલોજી : મૂળતત્વો (BLIS-07)

તારીખ : 05/07/2013

સમય : 03.00 to 06.00

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(2) બધાજ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

(3) જરૂર પડ્યે આકૃતિ દોરવી જવાબની સામે યોગ્ય ક્રમાંક લખવો.

કુલ ગુણ : 70

-
- પ્રશ્ન:-1 માહિતી ટેકનોલોજી શબ્દનો અર્થ સમજાવી કોમ્પ્યુટર ટેકનોલોજીના વિશિષ્ટ લક્ષણોની ચર્ચા કરો. (14)
- અથવા
- ‘સોફ્ટવેર’ શબ્દનો અર્થ આપી ‘સિસ્ટમ સોફ્ટવેર’ અને ‘એપ્લિકેશન સોફ્ટવેર’ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- પ્રશ્ન:-2 કોમ્પ્યુટરની ઉત્ક્રાંતિ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. (14)
- અથવા
- ‘ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ’ શું છે? સિંગલ યુઝર ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ અને મલ્ટીયુઝર ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ વચ્ચેનો ભેદ જણાવો.
- પ્રશ્ન:-3 CDS/ISIS સોફ્ટવેર પેકેજના ત્રણ જુદા જુદા રૂપાંતરણ ક્યા ક્યા? સુક્ષ્મ CDS/ISIS એપ્લિકેશનના નિર્માણ ડેટાબેઝને વ્યાખ્યાનિત કરવામાં સંકળાયેલા ચાર પગથિયાઓ સમજાવો. (14)
- અથવા
- સોફ્ટવેરના ગ્રંથાલય સંચાલન સોફ્ટવેર પેકેજની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન:-4 ઓનલાઈન શોધ એટલે શું? સીડી રોમ ડેટાબેઝને વિગતે સમજાવી તેના દ્વારા કઈ રીતે ઉપયોગકર્તાઓને ઓનલાઈન સેવા પૂરી પાડશો તે વિગતે ચર્ચો. (14)
- અથવા
- માહિતી પદ્ધતિની જુદી જુદી વર્ગીકરણ પદ્ધતિઓ વર્ણવો.
- પ્રશ્ન:-5 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (14)
1. ટેલિકોમ્યુનિકેશન સોફ્ટવેર
 2. મોડેમ
 3. પરિક્રમણ નિયંત્રણ પદ્ધતિ
 4. INFLIBNET
 5. MARC (માર્ક) ફોર્મેટ
-